

עין משפט
נר מצוה

קיט:

אִיִּלָּו היה לוֹ בן **אָא** דברנו. פ"ה שכבר היו יודעות פרשת נחלות וקשה דהא אכתי לא נאמרה כדאמרינן לעיל שזכו בנות ללפחד ונכתבה על ידן ועוד דאפילו יודעות פרשת נחלות דבן ובת יורשין היאך יודעות דבן קודם לבת הא אכתי לא נאמר וכל בת יורשת נחלה

ואם כן איכא למימר כדפריך רב פפא לעיל לאציי איכא בן ובת לא האי לירות כו' ועוד אס היו יודעות פרשת נחלות למה הולכרו לדבר מכח פרשת יצמין^א ונראה לרשב"א דהיו יודעות מוהמנחלתם לבניהם ולא לבנותיהם א"נ מסבא משום דבת ו^ב מסבת נחלה ולא בן אי נמי מדכתיב לאלה מחלק (את) הארץ היינו זכרים ועוד קשיא לן דקאמר אילו היה בת לבן לא דברנו והא אכתי לא נאמר משמוש נחלה ונראה לפרש לא דברנו לפי שלא היה להן אז שום כח לדבר אבל עכשיו שאין [בת] בן יש ^ג (להן) כח) מפרשת יצמין: **אִפִּילָו** קמנה שבהן **אָא** נשאת פחות מארבעים שנה. נראה לרשב"א דסבר לה כמ"ד (שבת דף יז:). ללפחד היינו מקושש ומעשה המקושש היה בתחלת ארבעים מיד אחר מעשה מרגלים דלמר שמדשך דלשם שמים נתכיון שהיו אומרים ישראל כיון שנגזר עליהן שלא לינכס לארץ ממעשה מרגלים שזכ אין מחויבין בנזונות עמד וחילל שבת כדי שיהרג ויראו אחרים ולא נשאו עד סוף ארבעים שנה כדמוכחי קראי:

ממצב

הן חכמניות הן שלפי שעה דברו דא"ר שמואל בר רב יצחק מלמד שהיה משה רבינו יושב ודורש בפרשת יצמין שנאמר יְכִי יִשְׁבוּ אֲחִים יַחְדוֹ אמרו לו אם כבן אנו חשובין תנה לנו נחלה כבן אם לאו תתיבם אמנו מיד וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפַּטְּן לִפְנֵי ה' דרשניות הן שהיו אומרות אילו היה [לו] בן לא דברנו והתניא בת אמר ר' ירמיה סמי מכאן בת אביי אמר אפילו היה בת לבן לא דברנו צדקניות הן שלא נישאו אלא להגון להן תני רבי אליעזר בן יעקב אפילו קמנה שבהן לא נשאת פחותה מארבעים שנה איני והא אמר רב חסדא ניסת פחותה מבת עשרים יולדת עד ששים בת עשרים יולדת עד ארבעים בת ארבעים שוב אינה יולדת אלא מתוך שצדקניות הן נעשה להן גם כיוכבד דכתיב וַיִּלָּךְ אִישׁ מִבֵּית לֹוִי וַיִּקַּח אֶת בַּת לֹוִי אפשר

שנאה אלעזר מנין לו ואפשר שאלעזר לא אמר כלום והלכו אחרי כן לפני הנשיאים ואח"כ לפני העדה: ה"ג והלכו לפני הנשיאים וכל העדה אלף סרס אם המקרא כו'. ולא גרסינן ולא אמרו כלום: ודרשהו. כלומר דרשהו כאלו כתוב למפרע ותעמדתה לפני משה ומקמי משה עמדו לפני אלעזר עמדו לפני הנשיאים ומקמי הנשיאים עמדו לפני העדה. והאי דלא כתב ותעמדתה לפני העדה ולפני הנשיאים ולפני אלעזר ולפני משה היינו לפי שאינו רוצה להקדים בפסוק תלמיד לרב אלא ראשון ראשון חשוב: **בנים המדרש היו יושבין.** משה ואלעזר ונשיאי העדה^א ועמדו לפני כולן שאלו לכולן ציחד וחקקו כבוד לתלמידים במקום רבותיהם: **אזא חטן סבר חולקין.** דכל זה חשיבותו של רב הוא ויחא ליה: **רבי יאשיה סבר אין חולקין.** הלכך מסרם המקרא: **הא דפליג ליה רביה.** לתלמיד יקרא ודאי יוחא ליה שיחקקו לו גם אחרים כבוד ומשה רבינו הוה פליג יקרא לכל ישראל וכן זה לזה: **חכמניות הן.** בדרך ארץ: **שלפי שעה דברו.** שכשמאלא פתח לדבריהם בלו צעלילה וצטענה מעליהא לבית דין כדמפרש ואזיל: **כפרשא יצמין.** וכן אין לו [דברים כה] עיין עליו [יצמנתכב]: **אם כן אנו ^ב.** לפטור אמנו מיבזוס שהרי היבס קם על סם אחיו לנחלה כדדרשינן ציצמות (דף כד). והבן מונעו מלייבס את אמו ומלירש את אביו ופטור הוא את אמו ויורש את אביו ואף הצת כן. וסבא צעלמא הוא: **אילו היה לו בן.** דכתיב כי אין לו בן [נמדבר מן] וכבר היה ידוע ^ג שבהן יורש את אביו שהרי היו יודעות פרשת נחלות כדאמרן לעיל דלא הוה מספקא להו אלא אי נוטלות חלק בכורה אס לאו וגמאל שהיו יודעות לדרוש דהאי דכתיב [שם] וכן אין לו והעברתם וגו' הא יש לו בן הוא קודם לבת ולא כדאמר רב פפא לאציי לעיל כפרקין (דף קי). אימא בן ובת לא הא לירש צו ולא האי לירש צו: (הגה"ה). ואס לאו שאין הנקבות חשובות ורע תמיצס אמנו לאחד מאחי אצינו והוא יירש נחלת אצינו וכן היואל אמנו לאמנו יירש אחריו וכסי אצינו. ע"כ מוס'): **והסניא.** אילו היתה בת לא דברנו. והמקשה עצמו אינו יודע לפרשה: **שאפילו היה צם לבן לא דברנו.** שהיו יודעות לדרוש שהבת אינה יורשת עס בת הבן כדאמרן לעיל [קטו]: **שלא נישאו אלא להגון להן.** כדאמרן לקמן [קכ]. בנות ללפחד הותרו להנשא לכל מי שירצו דכתיב [נמדבר לן] לטוב צעיניהן וגו' אלא מה אני מקיים למשפחת מטה אביהן שהיינה לנשים ענה טובה השיאן הכתוב שלא נישא אלא להגון להן. אלמא משפחת מטה אביהן הגוינן היו ואשכחן שנישאו להם דכתיב [שם] ותהיינה מחלה ונועה חגלה ומלכה ומראה לבני דודיהן לנשים דאף על גב דהותרו לטוב צעיניהן לא רצו להדבק אלא בהגויים: **לא נישאם פחותה מארבעים.** שהיו מאפזות להגון להן: **שזכ אינה יולדת.** ואס נתעכבו עד ארבעים שנה לא היה אדם נושא אותן והן נמי לא היה להן להתעכב עד ארבעים שנה מאחר שלא ילדו עוד: ומשני **מסוך שצדקניות היו.** בטוחות צלדקתן שיעשה להם גם כיוכבד ולכן נתעכבו עד ארבעים שנה כשציל להנשא להגון כיוכבד שילדה אחר ארבעים^ד ומיהו נישואיה איכא למימר דהיו קודם ארבעים:

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

שמגגגלים וזוט. שהצנים והקרוצים יירשו את קרוביהם: **על ידי זכאי.** בנות ללפחד: **וחוצה.** היינו סקילה שחמורה דנוח הוא לאדם לידון בחנק: **על ידי חייב.** מקושש: **היא גופה.** קמבעיא ליה מה דפשיטא לן השתא דארץ ישראל מוחזקת היא כמספקא ליה ואנן

^בשמגגלגלים זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב ואי סלקא דעתך ארץ ישראל מוחזקת מאי קא מסתפקא ליה היא גופה קא מסתפקא ליה דכתיב וַנִּתְּנִי אוֹתָהּ לָכֶם מוֹרֶשָׁה אֲנִי ה' ירושה היא לכם מאבותיהם או דלמא שמורישין ואינן יורשין ופשטו ליה תרווייהו ^גירושה לכם מאבותיהם ומורישין ואינן יורשין והיינו דכתיב תְּבִיאֲמוּ וּתְמַעְמְמוּ בָהֶר נחלתך תביאנו לא נאמר אלא תביאמו מלמד שמתנבאין ואינן יודעין מה מתנבאין ^גותעמדתה לפני משה ולפני אלעזר הבהן ולפני הנשיאים וכל העדה אפשר עמדו לפני משה כו' ולא אמרו להן דבר ועמדו לפני הנשיאים וכל העדה אלא סרס המקרא ודרשהו דברי רבי יאשיה אבא חנן אמר משום רבי אליעזר בבית המדרש היו יושבין והלכו ועמדו להן לפני כולן במאי קמייפלגי מר סבר ^גחולקין כבוד לתלמיד במקום הרב ומר סבר ^גאין חולקין והלכתא חולקין והלכתא אין חולקין קשיא הלכתא אהלכתא הלכתא אהלכתא לא קשיא יאהא דפליג ליה רביה יקרא הא דלא פליג ליה רביה יקרא תנא בנות צלפחד חכמניות הן דרשניות הן צדקניות הן חכמניות הן שלפי שעה דברו דא"ר שמואל בר רב יצחק מלמד שהיה משה רבינו יושב ודורש בפרשת יצמין שנאמר יְכִי יִשְׁבוּ אֲחִים יַחְדוֹ אמרו לו אם כבן אנו חשובין תנה לנו נחלה כבן אם לאו תתיבם אמנו מיד וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפַּטְּן לִפְנֵי ה' דרשניות הן שהיו אומרות אילו היה [לו] בן לא דברנו והתניא בת אמר ר' ירמיה סמי מכאן בת אביי אמר אפילו היה בת לבן לא דברנו צדקניות הן שלא נישאו אלא להגון להן תני רבי אליעזר בן יעקב אפילו קמנה שבהן לא נשאת פחותה מארבעים שנה איני והא אמר רב חסדא ניסת פחותה מבת עשרים יולדת עד ששים בת עשרים יולדת עד ארבעים בת ארבעים שוב אינה יולדת אלא מתוך שצדקניות הן נעשה להן גם כיוכבד דכתיב וַיִּלָּךְ אִישׁ מִבֵּית לֹוִי וַיִּקַּח אֶת בַּת לֹוִי אפשר

שנאה אלעזר מנין לו ואפשר שאלעזר לא אמר כלום והלכו אחרי כן לפני הנשיאים ואח"כ לפני העדה: ה"ג והלכו לפני הנשיאים וכל העדה אלף סרס אם המקרא כו'. ולא גרסינן ולא אמרו כלום: ודרשהו. כלומר דרשהו כאלו כתוב למפרע ותעמדתה לפני משה ומקמי משה עמדו לפני אלעזר עמדו לפני הנשיאים ומקמי הנשיאים עמדו לפני העדה. והאי דלא כתב ותעמדתה לפני העדה ולפני הנשיאים ולפני אלעזר ולפני משה היינו לפי שאינו רוצה להקדים בפסוק תלמיד לרב אלא ראשון ראשון חשוב: **בנים המדרש היו יושבין.** משה ואלעזר ונשיאי העדה^א ועמדו לפני כולן שאלו לכולן ציחד וחקקו כבוד לתלמידים במקום רבותיהם: **אזא חטן סבר חולקין.** דכל זה חשיבותו של רב הוא ויחא ליה: **רבי יאשיה סבר אין חולקין.** הלכך מסרם המקרא: **הא דפליג ליה רביה.** לתלמיד יקרא ודאי יוחא ליה שיחקקו לו גם אחרים כבוד ומשה רבינו הוה פליג יקרא לכל ישראל וכן זה לזה: **חכמניות הן.** בדרך ארץ: **שלפי שעה דברו.** שכשמאלא פתח לדבריהם בלו צעלילה וצטענה מעליהא לבית דין כדמפרש ואזיל: **כפרשא יצמין.** וכן אין לו [דברים כה] עיין עליו [יצמנתכב]: **אם כן אנו ^ב.** לפטור אמנו מיבזוס שהרי היבס קם על סם אחיו לנחלה כדדרשינן ציצמות (דף כד). והבן מונעו מלייבס את אמו ומלירש את אביו ופטור הוא את אמו ויורש את אביו ואף הצת כן. וסבא צעלמא הוא: **אילו היה לו בן.** דכתיב כי אין לו בן [נמדבר מן] וכבר היה ידוע ^ג שבהן יורש את אביו שהרי היו יודעות פרשת נחלות כדאמרן לעיל דלא הוה מספקא להו אלא אי נוטלות חלק בכורה אס לאו וגמאל שהיו יודעות לדרוש דהאי דכתיב [שם] וכן אין לו והעברתם וגו' הא יש לו בן הוא קודם לבת ולא כדאמר רב פפא לאציי לעיל כפרקין (דף קי). אימא בן ובת לא הא לירש צו ולא האי לירש צו: (הגה"ה). ואס לאו שאין הנקבות חשובות ורע תמיצס אמנו לאחד מאחי אצינו והוא יירש נחלת אצינו וכן היואל אמנו לאמנו יירש אחריו וכסי אצינו. ע"כ מוס'): **והסניא.** אילו היתה בת לא דברנו. והמקשה עצמו אינו יודע לפרשה: **שאפילו היה צם לבן לא דברנו.** שהיו יודעות לדרוש שהבת אינה יורשת עס בת הבן כדאמרן לעיל [קטו]: **שלא נישאו אלא להגון להן.** כדאמרן לקמן [קכ]. בנות ללפחד הותרו להנשא לכל מי שירצו דכתיב [נמדבר לן] לטוב צעיניהן וגו' אלא מה אני מקיים למשפחת מטה אביהן שהיינה לנשים ענה טובה השיאן הכתוב שלא נישא אלא להגון להן. אלמא משפחת מטה אביהן הגוינן היו ואשכחן שנישאו להם דכתיב [שם] ותהיינה מחלה ונועה חגלה ומלכה ומראה לבני דודיהן לנשים דאף על גב דהותרו לטוב צעיניהן לא רצו להדבק אלא בהגויים: **לא נישאם פחותה מארבעים.** שהיו מאפזות להגון להן: **שזכ אינה יולדת.** ואס נתעכבו עד ארבעים שנה לא היה אדם נושא אותן והן נמי לא היה להן להתעכב עד ארבעים שנה מאחר שלא ילדו עוד: ומשני **מסוך שצדקניות היו.** בטוחות צלדקתן שיעשה להם גם כיוכבד ולכן נתעכבו עד ארבעים שנה כשציל להנשא להגון כיוכבד שילדה אחר ארבעים^ד ומיהו נישואיה איכא למימר דהיו קודם ארבעים:

אפשר

מסורת הש"ס

^[א] [שבת לב. וס"ג,] ^[ג] [ע"ז גג:] ^[א] [נימא פט. סוטה מ: מל:] ^[ד] [נמדבר מן,] ^[ה] [ונשיאים והעדה רש"ט,] ^[ו] [ששים רש"ט,] ^[ז] [שלין צמ כן יש להוכיח מפרשת. רש"י,

תורה אור השלם

1 והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם מורשה אני יי:
שמות ו י
2 תבאמו ותקעמו בהר החרף מבין לשבתיך פעלת יי מקדש אדני מוננו שמות יו יי:
3 ותעמדנה לפני משה ולפני אלעזר ולפני ולפני ונשיאם וכל העדה פתח אתה מועד לאמר:

במדבר כו ב

4 כי ישובו אחוים יחדיו ומת אחד מהם ובן אין לו לא תהיה אשת דמות החוצץ לאיש וך יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה:

דברים כה ה

5 ויקרב משה את משפטן לפני יי:
במדבר כו ה

6 וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי:
שמות ב א

הגהות הב"ח

^[א] רשב"ם ד"ה אס כנן אנו חשבות לפטור אמנו ממיצוס נירש שהרי: ^[ב] ד"ה אילו וכו' ידוע להן שהבן: ^[ג] תוס' ד"ה אילו וכו' דבת מבשרת נחלה ולא כן וכו' דקאמר אפילו היה צמ:

מוסף רש"י

חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב. תלמיד קטן חולק כבוד לתלמיד גדול ממנו ואע"פ שהרב שם, ואין גנאי לרב (סוטה טו.) ואיני כמעט כבוד הרב (יומא טו.) סרס המקרא. הסבירו מאלאו לטופו (שמואל יד.)

מוסף תוספות

א. והלא אפי' היו כבן אם ארץ ישראל אינה מוחזקת לא היה יורש נוטל בראוי. ר"ן.